

Borics József és Rajnavölgyi Vilmos

Az Eger vonzáskörzetében fekvő, festői szépségű kistelepülés, Sirok általános iskolájában meggyeszerzte legendásan magas szintű művészeti nevelőmunka folyik. A tantestület gyermekcentrikus és művészetbarát szemlélete átsugárzik a falubeliekre is. Ez nem csoda, hiszen a mai felnőttek is Borics József, majd utódja Rajnavölgyi Vilmos színjátszó csoportjában kötöttek közeli barátságot a színházzal, az irodalommal.

Évtizedek óta szokás, hogy karácsony előtt, a téli szünet kezdetekor az iskola valamennyi osztálya egy-egy rövid jelenetet visz színpadra, a szülők, a falubeliek nagy örömeire.

Borics József: Sirokba ezerkilencszázhatvannyolcban kerültem. A színjátszásnak nem voltak a faluban előzményei, csak a néptáncnak, én egy év múlva megalakítottam a színjátszó csoportot, s 1970. március 10-én, hazánk felszabadulásának 25. évfordulóján a hat fős csoportommal a *Csillag a homlokukon* című műsorral zajos sikert arattunk, arany minősítést szerezünk. Ekkor volt a születésnapom is, igazán szép ajándékot kaptam, s két hét jutalomtáborot Csillebércen.

Utána minden évben részt vettünk a Kulturális Szemlén. Sok szereplési lehetőségünk volt, mert körzeti, járási, megyei versenyeken vettünk részt. Úgy megszoktuk az arany minősítést, hogyha hébe-hóba ezüstöt adtak, már kudarcként éltük meg. Sikereinknek eleinte nagy visszhangja volt a faluban is, később azonban már elvárták az eredményeket.

Különösen sikeres volt a Dobó István halálának 400. évfordulójára készített pódiumjáték, *Egriek, vitézek...* címmel. A verseny után kimentünk a várba, a gyerekek beöltöztek a jelmezekbe, s csak úgy spontán előadták az alkalmi közönségnek újra a műsort.

Témáinkat általában az Úttörővezető című újságból vettük, de magam is megpróbálkoztam a darabírással. Egy alkalommal Gabnai Katalin *Csiribiri* című munkáját dolgoztuk át. Az eredeti műre szinte rá se lehetett ismerni. Megdöbbenésünkre a szerző ott ült a zsűriben. Mi lesz ebből? A végén odajött, s közölte, hogy ezt a pimaszságot még senki nem csinálta meg velem, de gratulál, mert jobb volt, mint az eredeti.

Ez arra ösztönzött, hogy bátrabban nyúljak a szövegkönyvekhez. Bár drámapedagógiai végzettségem nincsen, ösztönös ráérzéseimre hagyatkozva sikerült boldogulnom. Sikeresebb darabjaink *A tiicsök és a hangya*, *Ludas Matyi*, *Jön a kocsi, fut a kocsi*, *De nehéz az iskolatáska!* Ez utóbbiról tévéfelvétel is készült, bár a műsorban nem adták le. Aztán még a *Rakoncátlan lángocska* és az *Íme az emberke*. Ez utóbbiról meg nem éreztem, hogy nagyon jó lenne, ezért nem kértünk minősítést, de a zsűri ezt másképp értékelte és a végén egy különdíjat adtak.

Volt egy időszak, amikor nem foglalkoztam a színjátszással, amikor aztán új osztályt kaptam, ismét fellángolt bennem a régi tűz.

Sirokban hagyomány, hogy minden évben magas színvonalú műsoros esten mutatkoznak be az osztályok. Ez ösztönzött, hogy ismét komolyan vegyem a színjátszást.

Legutóbb területi versenyig jutottunk, Vácon szerepelt a csoport. Minden osztály képes valamilyen szintű produkcióra. És vannak benne kiemelkedő képességű gyermekek, csak felszínpadra kell hozni a tehetséget! Nem igaz, hogy csak a jó tanuló jó szereplő, s övé kell legyen a főszerep. Sőt! Sok esetben éppen az ellenkezője az igaz.

Sok olyan csoporttal találkoztunk már, ahol fiuk nem, vagy alig kapnak lehetőséget, hiszen a lányok szófogadóbbak és fegyelmesebbek. Ez így egyszerűbb és kényelmesebb. Én azonban nem szeretem a „bajszos lányokat”...

Legutóbbi osztályommal két ezüst és két arany a mérleg. Most nyolcadikosok, és terveim szerint jövőre lesz az utolsó megmérettetés számukra és számomra is. Tulajdonképpen akkor lesz harminc éve, hogy hozzáfogtam Sirokban a színjátszáshoz, éppen ideje visszavonulni!

Ezután olyasmivel foglalkoznék, amihez jobban értek, és szívesebben is csinálom: ez a festészet. Ezt mások is értékelik, és számomra is nagyobb sikerélményt jelent.

Rajnavölgyi Vilmos: Én diákkoromban soha nem foglalkoztam színjátszással, önbizalmam sem volt hozzá, s tanárként is évek, évtizedek kellett hozzá, hogy bele merjek vágni, s ehhez nagyban hozzájárult Borics József. Azt is mondhatnám, minden amit elértem az irodalom terén, azt neki köszönhetem.

1974-ben érettségi után, képesítés nélküli tanárként kerültem Sirokba (egyébként egri vagyok, négy éves korom óta itt élek, tehát egrinek vallom magam). Akkor nem is magyart tanítottam, hanem amire szükség volt- földrajzot és testnevelést. Az akkori igazgatónő, Sebők Gyuláné kemény kezű vezető hírében álló, de szerintem igazságos és jó vezető volt. Elvárta, hogy a tanításon kívül társadalmi, közösségi munkát is végezzünk. Ő győzött meg arról, amit azóta már magam is tudok, hogy a pedagógus dolga nem ér véget a tanítási idővel, hanem jóval tovább tart, délután is, ha kell este is. (Kiköltöztem munkásszállásra Sirokba, csak amióta családom van, járok ki naponta.) Időközben letelt a katonaság, s elvégeztem az egri tanárképzőt magyar-történelem szakon. S ahogy elvárták tőlem: úttörőztem.

Gyerekként nem különösebben érdekelt a mozgalom, de tanárként felfedeztem a benne rejlő nevelési lehetőségeket. Volt olyan úttörőgárdám, akikkel éjszaka túráztunk, élményt jelentettek ezek az együttlétek. Az osztályommal mi is készültünk egy műsorral a téli szünet előtti bemutatkozásra. *Kamasz panasza* volt a címe a műsorunknak, s szívből jött. A gyerekek őszintén, önmagukat adták benne, nagy sikerünk volt. S akkor Borics József azt mondta nekem: a ti műsorotok a legjobb, menjetek el a tavaszi megyei seregszemlére! Az övé nemkülönben jó volt, de örültem a biztatásnak, s tényleg elmentünk. Elsőre aranyat nyertünk a huszonvalahány csoport közül a városi bemutatón, s utána egy héttel, a megyein. Ez 1986-ban történt. Ezt követően megalakítottuk a Paff színpadot, három f-el. Egyrészt, mert valóban paffok lettünk a nem várt győzelemtől, másrészt, mert a műsorunk odamondogatóra sikerült, s harmadrészt pedig az akkor közzsájon forgó dal Paff sárkánya miatt (azt hiszem a 100 Folk Celsjustól). Mindez persze óriási felelősséggel is járt. Ettől kezdve már el is várták tőlünk az ezüst és arany minősítést. Borics József átadta nekem a színpadot, a következő évben valami nagyot akartunk, egyenesen a *Rómeó és Júliát* vittük színpadra. Hát, hogy is mondjam... Nem kaptunk semmit, de nem adtuk fel. A *helység kalapácsával* készültünk a következő esztendőben. Nagyon komolyan próbáltunk. Azt hiszem a gyerekek unták is már, mert egyszerre csak azt vettem észre, hogy szövegmondás közben lefelé néznek. A darab végére írtam egy verset, amit Dravucz Kálmán ének szakos kollégám megzenésített. No, ezt a rigmust kellett volna elénekelniük. Mint kiderült, próba közben kártyáztak, s ahelyett hogy a szövegre figyeltek volna, a lapokat lesték fél szemmel. Nagyon dühös lettem, nem úgy sikerült a próbafolyamat, ahogy elterveztem. Eljött a bemutató napja. A darab úgy-ahogy lement, s jött a finálé. Az én jómadaraim persze hadilábon álltak a szöveggel. Volt aki köhögéssel ütötte el a

dolgot, a másik meg se nyikkant. Hát ebből is bukás lett, nem kaptunk semmit, de ők viszont kaptak tőlem.

Még egy ilyen történetem is van. Ötödikesek voltak a gyerekeim, s egy rádiójátékot mutattunk be, aminek *A tintanyaló és a sárkány* volt a címe. Csak közvetve, hogy állandóan figyelem a műsorokat, a szakirodalmat. Erre a kis történetre egy reggel a rádióban figyeltem fel, írtam a dramaturgnak, s fél évre bár, de elküldte a szövegekötvet. Egyszerre a Tintanyalókat próbáltuk. A darab sikergyánus volt, de – amint az ilyenkor lenni szokott – a megyei versenyen a magnóról beadott zenétől elcsúsztak, a záró énekszám egyenesen pocsék volt. Utána berohantam a gyerekekhez az öltözőbe, és istenigazából leteremtettem őket. Elég lobbánékony vagyok, de hamar megbékélek egyébként. No, most megkapták a magukét.

A zsűri eltekintett az apró hibáktól és arany minősítést kaptunk. Mondanom sem kell, mekkora volt az öröm. S noha elvettem a gyerekeim kedvét, utólag elnézést kértem tőlük.

Közben elvégeztem a színjátszó rendezők tanfolyamát. Snekszer Károlyné Marika szervezte az egri Megyei Művelődési Központban, s Debreczeni Tibor volt a tanfolyam vezetőnk. Az induló tizenkét hallgatóból végül is öten szereztünk C kategóriás művészeti oktatói engedélyt. A gyakorlati munkához módszereket adott a kurzus. A mostani osztályommal már három arany, három ezüst minősítés a mérce. Meg kell mondanom, ha már ezüstöt kapunk, az síri hangulattal jár.

Az idén áprilisban két darabban indulhattam a megyei versenyen, s egy produkcióval Borics József is nevezett. Huszonhárom gyereket nem lehetett volna foglalkoztatni egy darabban. Márpedig ennyien jelentkeztek a csoportba. Nem lehet mindenki fa vagy ajtónálló. Bemurattuk Shakespeare Szentivánéji álom című színművéből a mesterember jelenetet, s egy másik ballada feldolgozást Szép Domokos Anna címmel. Aranyat és ezüstöt kaptunk, s egyúttal meghívást mindkét csoporttal a váci területi döntőre. Óriási sikerük volt a siroki gyerekeknek, s bár a továbbjutás nem sikerült, de Vác város különdíját hozhattuk haza. Eddig ez volt a legnagyobb eredményünk.

Két éve a polgármesterünk, Lakatos István keresett meg, hogy szervezzek csoportot a gimnazistáknak, fiatal felnőtteknek. Húzódoztam először. Elsősorban azért, mert nem volt önbizalmam egy másik csapatban megmérettetni.

Három testőr címmel egy jelenettel neveztünk a középiskolás megyei fesztiválra. Másodikok lettünk, s különdíjat kaptam a rendezésért. Ez azóta megy két színpaddal, a Paffok megtartották a nevüket, s a kicsik lettek a Mitugrázók. A nagyokkal eddig három ezüst, egy bronz minősítés a mérleg, s a rengeteg együtt töltött óra. Pedig nehéz összeegyeztetni az időnket. Előfordul, hogy valaki állást kap, behívót vagy gyereket szül. Most a legfiatalabb tag tizennégy éves, a legidősebb huszonöt, valamennyien volt tanítványaim.

Mivel másodállásban én vagyok a könyvtáros is a faluban, rendszerint ott próbálunk a könyvek között.

A középiskolás versenyeken hivatásos színészek által vezetett csoportokkal is versenyeztünk, s ott sem vallottunk szégyent. Barát Zoltán, egy volt tanítványom a Gárdonyi Géza Színház tagja. Ha így nézzük, ő vitte a legtöbbre, de a többiek

is hasznosítják a színjátszó múltjukat az életben, a szakmájukban.

Én személy szerint többre tartom a tehetséggondozást, mint a felzárkóztatást. Eközben a problémás gyerekek is alakulnak, fejlődnek.

A falu életében pedig fontos, hogy egy március 15, egy augusztus 20, egy névadó vagy egy esküvő soha nem múlik el anélkül, hogy fel ne lépne. Két éve – ugyan szükségből – elvállaltam a községi programokat, rám hárul a feladat, hogy néhány műsoros estet szervezzek, s rendszeresen írok a községi lapba, szerkesztjük az iskolai újságot.

Borics József: Nagyon sok mindent vállalni nem szabad. Erre sajnos elég későn jöttem rá. Aki sokat tesz, még többet várnak el tőle. Sokszor olyat is, amihez semmi köze sincs.

Hatodik éve szerkesztem a községi újságot. A cikkek javát én írom, ugyanis az emberek szívesen olvassák, de hogy írának is bele!...

Szeptember végén jelenik meg egy Sirokról szóló 75 oldalas könyv, melyet én szerkesztettem, s a község múltját és jelenét dolgozza fel.

1969-től tizenkilenc évig voltam csapatvezető. Kényszerből lettem, de utóbb rájöttem, hogy van értelme. Az úttörőmozgalom nagyon sok szakkört életre hívott. Túrákat, kirándulásokat szerveztünk. A község kulturális életében is része volt a csapatnak: énekkar, színjátszás, ünnepélyekre kultúrműsort szerveztünk. Vetélkedők, versenyek, kulturális szemlék színesítették a programot. Ez volt az az időszak, amikor igazán jól mentek a dolgok. A felnőttek is jobban kaphatók voltak a közös rendezvényeken való részvételre.

A sport keretében hosszú időn keresztül lövészklubot működtettem. A megyén belül többször értünk el dobogós helyezést. Sajnos a rendszerváltást követően működési feltételeink megszűntek.

Rajzszakkört működtettem, s ma is vezetek. Rajztagozatos osztályomból több tehetséges fiatal került ki. Közülük többen is nyertek megyei pályázaton díjat, ma is aktívan dolgoznak amatőr szinten, s hivatásszerűen is.

Évente téli tárlatot rendezek a községben élő fiataloknak, figyelemmel kísérem fejlődésüket. Közülük néhányukkal rendszeresen konzultálok.

Mióta abbahagytam a mozgalmi munkát, egyre többet foglalkozom a festéssel. 1993-tól immáron hatodszor veszek részt a Hatvani Galéria által szervezett Országos Táj- és Portréfestészeti Biennálén, ahol általában elfogadják műveimet. Két alkalommal díjat is nyertem. (Portré: ezüst diploma, Táj: galéria-díj.) Itt Hatvanban már önálló kiállításom is volt, ahol harminchét festményem szerepelt.

Kilenc éve a siroki alkotótábor házigazdájaként tevékenykedem. Segítve a grafikai részleg munkáját. (Sokszorozó grafika.)

Megpróbálkoztam már nagyobb méretű kép festésével is. 1996-ban az új kőkuti kápolna oltárképét és a stációkat festetem meg felajánlásként. Ezért az egri érsektől a PRO MAGNANIMITATE TUA emlékérmét kaptam.

Jelenleg a községet és környékét festem. Helybéli lakosokról készíték portrékat azzal a céllal, hogy adandó alkalommal Siroki arcok és tájak címmel kiállítással rendezzem.